

DATUM

...be zorgen dat e
aan de k...
...vor een envell
...ord is onder letter A
...ke geheim bij my s
...met zijn dan voel i
...dieu maatregelen s

NAAM

OP ONDERZOEK IN HET VERZETSMUSEUM

LEVEN IN BEZET NEDERLAND 1940-1945

DE JAREN '30 EN DE DUITSE INVAL

NEDERLAND IN DE JAREN '30

1 DE JAREN '30

In het eerste deel van de tentoonstelling krijg je informatie over de jaren voor de Tweede Wereldoorlog. Kijk rond en zet de letter bij de juiste foto.

- A.** In verschillende landen in Europa is de democratie in gevaar.
- B.** Ook in Nederland is er een economische crisis. Er is grote armoede en onrust.
- C.** Nederland is opgedeeld in vier 'zuilen' (bevolkingsgroepen). Elke zuil heeft zijn eigen politieke partij, krant, verenigingen en scholen.
- D.** De NSB is een kleine Nederlandse partij die hoopt op de stemmen van ontevreden Nederlanders. Hitlers nazi-partij is het grote voorbeeld voor de NSB.

Nederland in de jaren dertig
De Nederlandse samenleving in de jaren dertig was een mix van traditie en moderniteit. Het was een tijd van economische crisis, maar ook van politieke veranderingen. De NSB (Nationaal-Socialistische Beweging) werd opgericht in 1929 en werd geleid door Anton Dreesmann. De partij was geïnspireerd door de nazi-partij van Hitler en stond voor een 'Nieuw Nederland' met een sterke staat en een nationale eenheid. De jaren dertig werden gekenmerkt door een groeiende onvrede over de politieke situatie en de economische problemen. Dit leidde tot de oprichting van de NSB, die zich voorstelde als een alternatief voor de bestaande politieke partijen. De partij werd populair bij de arbeiders en de kleine boeren, die zich ontevreden voelden over de situatie in Nederland. In 1933 werd de NSB verboden, maar bleef bestaan onder andere namen. In 1939 werd de partij weer legaal en werd de partijleider Dreesmann tot minister van Volksgezondheid benoemd. Dit was de laatste stap naar de macht van de NSB in 1940.

2 DE DUITSE INVAL

Loop verder. Links zie en hoor je de Duitse inval en het bombardement op Rotterdam. Kijk iets verderop rechts in de rode vitrine met kranten. Zet de juiste letter bij de afbeelding.

- A.** In de vroege ochtend van vrijdag 10 mei 1940 valt het Duitse leger onverwachts aan.
- B.** Na Rotterdam dreigen de Duitsers meer steden te bombarderen. Na vier dagen felle strijd geeft het Nederlandse leger zich over.
- C.** De regering en de Koninklijke familie gaan naar Londen.

6 NSB

Zoek de antwoorden in de vitrines over de NSB.

Vitrine **A** Mussert wordt: _____

Vitrine **B** In dit land vechten veel Nederlandse mannen: _____

Vitrine **C** In Duitsland is er de Hitlerjugend (Hitlerjeugd).
Ook de NSB heeft een jeugdclub:

EXTRA

7 REDENEN

Mensen hebben allerlei redenen om voor de NSB te zijn.

Welke zie je op de wandfoto?

- eigen carrière
- armoede en verdeeldheid
- medelijden met de joden
- daadkracht en saamhorigheidsgevoel
- de prestaties van Hitler
- angst voor het communisme

EXTRA

8 KRANT EN RADIO

A. Waarom wordt dit soort antennes gemaakt?

_____

_____

B. Al snel verschijnen er “verzetskranten”.

Bijvoorbeeld: _____

Waarom zouden mensen die willen lezen?

_____

_____

9 EERSTE MAATREGELEN TEGEN DE JODEN

A. Welke informatie bevat deze kaart?

_____

B. DILEMMA: REGISTREREN?

Ambtenaren moeten in 1940 hun geloof en dat van hun (groot)ouders opgeven (tekstbord 1.7) Vul jij je formulier in of weiger je? Waarom?

_____

_____

10 DE FEBRUARISTAKING

A. De Februaristaking (tekstbord 1.8) is een protest tegen:

_____

B. Na de staking kijken veel Nederlanders anders tegen de Duitse bezetters aan. Leg uit. _____

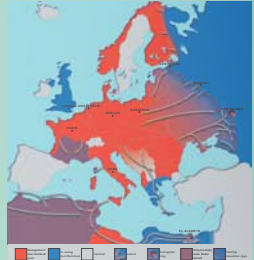
_____

_____

DUITSE OPMARS STAGNEERT !

Maart 1941 - April 1943

Duitse opmars stagneert!
Maart 1941 - april 1943

In april 1941 vallen de Duitse en Japanse troepen in de winter maanden op de veldslag van de Slag bij Moskou. De Duitse opmars wordt voor het eerst gestopt. Dit wordt veroorzaakt door de winter, maar vooral door een Duitse aanval op Moskou, die in oktober 1941 de Duitse troepen in januari 1942 bij Moskou pakt.

De Duitse opmars wordt gestopt door de geallieerde troepen, die in oktober 1941 de Duitse troepen in januari 1942 bij Moskou pakt. De Duitse opmars wordt gestopt door de geallieerde troepen, die in oktober 1941 de Duitse troepen in januari 1942 bij Moskou pakt.

German advance stagnates!
March 1941 - April 1943

In April 1941 German and Japanese troops attack Moscow in the winter months. The German advance is stopped for the first time. This is caused by the winter, but mainly by a German attack on Moscow, which in October 1941 captures the German troops in January 1942.

The German advance is stopped by the allied troops, who in October 1941 capture the German troops in January 1942.

1 VRAGEN OVER DE GROENE BANIER

A. Duitsland krijgt te maken met twee nieuwe machtige tegenstanders:

_____ & _____

B. In Rusland wordt de Duitse opmars gestopt bij de stad _____

2 PROPAGANDA

A. De Duitse bezetters en de NSB proberen hun mening aan de bevolking op te dringen.

Bekijk de propaganda-posters op de ronde zuil.

Zet de juiste letter erbij.

- A je moet tegen de joden zijn
- B de jeugdclub van de NSB is geweldig
- C het bolsjewisme (communisme in Rusland) is een groot gevaar

B. Wat vind je de krachtigste propaganda-poster? Leg uit.

_____
_____

3 SCHAARSTE

A. Waar gaan deze groentekisten over? (tekstbord 2.2)

_____

B. Als je onderduikers in huis hebt is het lastig als er veel 'op de bon' is.

Leg uit hoe dat zit. _____

_____
_____

C. Hoe wordt het gebrek aan rubberen fietsbanden opgelost?

_____
_____

4 ANTI-JOODSE MAATREGELEN

Met anti-joodse maatregelen isoleert de Duitse bezetter de joden van de rest van de bevolking. Op de blauwe wand zie je een tijdlijn met foto's van maatregelen.

De jodenster wordt pas op 3 mei 1942 verplicht. Bedenk waarom de Duitse bezetters de anti-joodse maatregelen heel geleidelijk hebben ingevoerd.

_____
_____

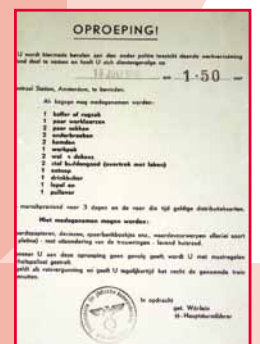

5 DEPORTEREN

Na het registreren en isoleren van de joden volgt het deporteren (wegvoeren).

Leg uit dat de Duitse bezetters de joden met deze OPROEPING voor de gek houden.

_____
_____

EXTRA

6 PERSOONBEWIJZEN

Sommige joden hopen met een vals persoonsbewijs aan de Duitse bezetters te ontkomen. Bekijk van één persoon het echte en het valse persoonsbewijs.

Ik heb het persoonsbewijs bekeken van:

_____

Twee verschillen tussen echt en vals:

1. _____
2. _____

EXTRA

7 VLUCHTEN

A. Wat heeft de groep Westerweel gedaan?

_____

_____

B. Welke speciale functie had het schaakbord?

_____

EXTRA

8 NAAR HET OOSTEN

Via het doorgangskamp _____ in Drenthe worden de meeste joden uit Nederland gedeporteerd naar de kampen Sobibor en _____ in Polen. Daar worden de meesten vermoord.

9 VERMOORD

Van de 140.000 joden in Nederland worden er meer dan 100.000 vermoord. Deze foto is na de bevrijding gemaakt in een concentratiekamp. Wat laat de man op de foto aan de fotograaf zien?

_____

Verlaat de ruimte en sla rechtsaf.

10 (N)IETS DURVEN DOEN

Lees de verhalen van Truus van der Zwaag en Miep Roestenburg (Schuin tegenover de banier "Oorlogskansen keren!").

Welke houding begrijp je het beste? Leg uit.

_____

_____

_____

_____

OORLOGSKANSEN KEREN !

Mei 1943 - Mei 1944

De oorlogskansen keren!
 Mei 1943 - mei 1944

Na een overwinning bij Breda werd de Duitse bezetting van Nederland in mei 1943 voorlopig beëindigd. De Duitse bezetting van Nederland was nu beperkt tot de provincies Noord-Brabant en Limburg. De Duitse bezetting van Nederland was nu beperkt tot de provincies Noord-Brabant en Limburg. De Duitse bezetting van Nederland was nu beperkt tot de provincies Noord-Brabant en Limburg.

Wat zijn de kansen?
 Het was een tijdelijke situatie. De Duitse bezetting van Nederland was nu beperkt tot de provincies Noord-Brabant en Limburg. De Duitse bezetting van Nederland was nu beperkt tot de provincies Noord-Brabant en Limburg.

People in the Netherlands expect the liberation to happen soon. They are optimistic. They are glad to work in Germany for the first time in a long time. The German situation after the war in the Netherlands was not so good.

1 VRAGEN OVER DE GROENE BANIER

De Duitsers lijden voor het eerst zware verliezen. Wat zijn de gevolgen voor de situatie in Nederland? Vul in: _____ wordt snel verwacht.

Veel mannen die in Duitsland moeten werken _____.

De Duitsers gaan over tot _____.

2 MELKSTAKING

A. Waarom wordt er gestaakt? (tekstbord 3.1)

_____

_____

_____

_____

B. Waarom wordt bedrijfsingenieur Loep doodgeschoten?

_____

_____

_____

EXTRA 3 INLEVEREN

Waarom verstoppen de mensen radio's?

_____

_____

_____

4 DILEMMA: MELDEN?

In mei 1943 worden mannen opgeroepen om te gaan werken in Duitsland. Het verzet zegt: doe het niet, duik onder! Ga jij werken in Duitsland? Waarom wel of niet? Welke problemen zie je?

_____

_____

EXTRA 5 DE GRENS OVER

Zoek in de vitrines spullen van Engelandvaarders (tekstbord 3.6) en schrijf op wat het is.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

unwound with two screws. Written on the paper were contact addresses in the Netherlands, Belgium and France.

6 AAN DE DEUR

Verzetsmensen zoeken plekken voor onderduikers. Druk op de deurbel en luister naar de reacties.

A. DILEMMA: HELPEN? En jij? Help jij als iemand aanbelt met de vraag of je een onderduiker in huis wilt nemen? Waarom zou je wel of niet helpen?

B. Hoeveel onderduikers zijn er in 1944? (tekstbord 3.7)

Ga links naast de deur de ruimte in

7 ONDERDUIKHULP

Verzetsmensen helpen onderduikers door:

- A.** verraders te doden
- B.** papieren te vervalsen
- C.** onderduikplekken te regelen
- D.** aanslagen te plegen

Zet de juiste letter bij de afbeelding.

EXTRA

8 VERRADERS

A. Verzetsmensen schieten soms verraders dood. Hoe nemen de Duitsers wraak?

(lees de roze Bekendmaking)

B. DILEMMA: DOODSCHIETEN?

Zoek in het bladerboek dit briefje. Stel je voor: je zit in een verzetsgroep en jullie weten wie dit briefje heeft geschreven. Schiet je hem/haar dood? Waarom is dit een moeilijk besluit? Leg uit.

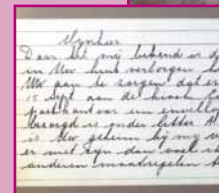

---

9 SCHILDERIJEN

Wie vertelde aan Eva waar de schilderijen waren verstopt?

---

10 VERZETSKRANTEN

A. Lees tekstbord 3.11. Wat vind jij de belangrijkste functie van verzetskranten?

B. Ga de ruimte in. Wat vind je van de keuze die Wim Spielman heeft gemaakt?

---

6 VERZET IN DE LAATSTE FASE

In containers worden spullen boven Nederland gedropt.

Wat: _____

Voor wie: _____

7 DE BINNENLANDSE STRIJDKRACHTEN

In de Binnenlandse Strijdkrachten gaan gewapende verzetsorganisaties samenwerken. Er zijn stoottroepen en ordetroepen. Wat is hun taak?

Stoottroepen:

_____

_____

Ordetroepen:

_____

_____

EXTRA

8 TERREUR EN REPRESAILLES

A. Wat zie je op deze foto?

_____

_____

B. Hoe beschrijft verzetskrant Trouw het gedrag van de Duitse bezetters?

_____

_____

9 GERRIT

Waarvoor zijn deze sleutels gebruikt?

_____

_____

EXTRA

10 UIT DE LUCHT

Waarom zijn de mensen blij met dit bombardement?

(vitrine bij tekstbord 4.7)

_____

_____

_____

_____

1 VRAGEN OVER DE GROENE BANIER

- A. Wanneer geven de Duitse troepen zich over? _____
- B. Hoeveel 'foute' Nederlanders worden er ongeveer gevangengezet? _____

2 NSB

- A. Wat is hier aan de hand? _____
_____
- B. Naast de beschadigde kop van Hitler vind je deze foto.
Wat is daarop te zien? _____
_____
- C. Wat vind je daarvan? _____
_____

Nederlands bevrjdt
 Het was een tijd van enorme gelukzaligheid voor de nog levende leden van Nederland. Daarbij wordt vooral genoemd de terugkeer van de Nederlanders. Het was een tijd van grote vreugde en hoop. De Nederlandse bevolking was blij met de bevrijding. Het was een tijd van grote vreugde en hoop. De Nederlandse bevolking was blij met de bevrijding. Het was een tijd van grote vreugde en hoop. De Nederlandse bevolking was blij met de bevrijding.

EXTRA

3 OPPASSEN

De bevolking is blij met de komst van de bevrijders. Maar waarom moeten Nederlandse meisjes oppassen voor deze soldaten?

_____

_____

_____

EXTRA

4 VERZETSMAN

Waarom heeft verzetman Jan Brasser de bevrijdingsfeesten niet meegemaakt?

_____

_____

5 TERUG IN NEDERLAND

Hoe heeft Dina Davidson haar terugkeer ervaren? _____

_____

6 STRAF

Welke straf krijgt Seyss-Inquart bij het proces in Neurenberg? (tip: te vinden tegenover de vitrine met de rok)

_____

7 VERZET BEGINT MET EEN VRAAG

Een stukje uit een gedicht van Remco Campert:
Jezelf een vraag stellen
Daarmee begint verzet
En dan die vraag
Aan een ander stellen

Ook nu kun je je tegen dingen verzetten.
 Welke vraag zou jij – als begin van verzet – willen stellen?

_____

_____

_____

